

зібрана криміналістично значуща інформація під час його проведення складає основну частину доказів у кримінальних провадженнях, пов'язаних з незаконним обігом отруйних речовин, надає уявлення про механізм вчинення такого злочину, а також сприяє визначенню напрямів подальшого ходу розслідування.

Список використаних джерел

1. Пиріг І.В. Шляхи вдосконалення тактики огляду місця події. *Актуальні питання криміналістики* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 20 груд. 2019 р.) / [редкол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарев, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2019. С.169–172.
2. Банна Т.В., Полуніна Л.В. Тактичне забезпечення огляду місця події. *Процесуальне та техніко-криміналістичне забезпечення досудового розслідування*: матер. наук.практ. конфер. (м. Харків, 28 лист. 2019 р.). С. 27–29.
3. Чаплинський К. О. Тактичне забезпечення проведення слідчих дій : монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2010. 560 с.
4. Криміналістика: навч. посіб. / А. П. Шеремет. 2-ге вид. Київ: «Центр учбової літератури», 2009. 472 с.

Панасюк Вікторія Вікторівна,

ад'юнкт Національної академії внутрішніх справ

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА, УЧИНЕНОГО ЩОДО ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ

Проблема домашнього насильства надзвичайно важлива передусім тому, що сім'я є основою суспільства і має перебувати під особливим захистом держави. Насильство і жорстокість в сім'ї не лише руйнують гармонію і злагоду в ній, а й виступають однією з передумов злочинності в суспільстві загалом. Зазвичай, найбільше страждають від насильства жінки, діти та люди похилого віку.

Останніми роками в Україні приділяється велика увага проблемам запобігання та протидії домашньому насильству, яке призводить не тільки до втрати найдорожчого для людини – життя та здоров'я, а також завдає великої соціальної та моральної шкоди суспільству [1, с. 85].

Історія дослідження домашнього насильства, як негативного явища, доволі незначна. Так, 15 листопада 2001 року Верховна Рада України ухвалила перший в СНД Закон «Про попередження насильства в сім'ї», чим визнала як існування цього явища в суспільстві, так і готовність протистояти йому. При цьому у ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» законодавчо було закріплено норму, згідно з якою суди застосовують при розгляді справ

Європейську конвенцію з прав людини та практику Європейського суду як джерело права [2].

Вже з часом, 6 грудня 2017 р. Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами», на підставі чого КК України був доповнений новою ст. 126-1 «Домашнє насильство», яка набула чинності 11 січня 2019 року [3]. Саме з цього часу увага вітчизняних та зарубіжних науковців з різних галузей знань зосередилася на проблемі насильства в сім'ї.

Питання домашнього насильства перебуває у центрі уваги науковців з різних галузей права та висвітлювалася, зокрема, в дисертаціях з криміналістики, кримінології, адміністративної діяльності, психології та соціології. Також з питань протидії домашньому насильству ґрунтовно висловлювалися науковці і практики різних країн світу [4]. Проблематику домашнього насильства порушено в працях, зокрема: А.Б. Благої (2015 р.), О.М. Ткаленко (2016 р.), М.Г. Кузнєцова (2019 р.), Р.В. Кифлюка (2020 р.), О.І. Мотляха (2020 р.), О.В. Пчеліної (2020 р.), Ю.М. Слухаєнко (2020 р.), І.А. Ботнаренко (2021 р.), Т.В. Іщенко (2021 р.); окремі аспекти протидії насильству щодо дітей розглядали С.В. Романцова (2018 р.), Н.В. Лесько (2019 р.). У цьому напрямі активізують свої зусилля і зарубіжні колеги (Duggan (Ed.), 2018; Mahapatro, 2018; Nagel, 2019; Nigam, 2019, 2021).

На етапі розвитку наукових уявлень про проблеми досудового розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, слід також згадати монографічне дослідження Т. В. Іщенко (2021), результати якого покладено в основу криміналістичної методики розслідування домашнього насильства.

Науковці у своїх працях не оминули увагою і питання використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. Наприклад, О.В. Александренко (2020) акцентує увагу на предметі дослідження і складнощах виявлення та фіксації слідів економічного, психологічного та духовного насильства.

Надзвичайно важливу тему теоретичних основ та практики розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством досліджує Ю.Б. Комаринська (2021).

Особливості тактики проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування вбивств, учинених у зв'язку із застосуванням домашнього насильства, досліджувала К.А. Шаповал (2021). Вона дійшла висновку, що, за даними слідчої та судової практики, вбивства, вчинені із застосуванням домашнього насильства, мають ситуативний характер на основі насильства, що здійснюється систематично.

Прикладне значення має і дисертаційне дослідження Р.В. Кифлюка (2020) «Особливості розслідування та судового розгляду кримінальних проваджень, пов'язаних з насильством в сім'ї».

Серед праць слід згадати фундаментальне дослідження О.О. Дудорова та М.І. Хавронюка (2019) «Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі» та наукову статтю У.М. Митника (2019) «Кримінально-правова протидія домашньому насильству в окремих країнах Європейського Союзу», саме вони заклали наукове підґрунтя дослідження домашнього насильства як негативного явища.

Деякі науковці акцентували свою увагу на проведенні емпіричних досліджень, зокрема практики застосування обмежувальних заходів у кримінальних провадженнях щодо злочинів, пов'язаних із домашнім насильством (Гловюк, 2020). Вагоме місце посідають праці, спрямовані на надання науково-методичних рекомендацій органам досудового розслідування та суду. Написані роботи щодо порядку обрання запобіжного заходу при розслідуванні кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством (Щуцкірідзе та ін., 2021), та стандартів і методики оцінки ризиків у поведінці підозрюваного при прийнятті судом рішення про обрання запобіжного заходу (Манн, Бугаєць, 2020) [5, с. 242].

Окремі питання протидії злочинам відносно осіб похилого віку, досліджували О.В. Барсукова, О.М. Гришко, М.П. Джеймс, О.С. Павлюк, К.Л. Попов та інші. Однак, на сьогоднішній день на дисертаційному рівні питання домашнього насильства відносно осіб похилого віку не досліджувалося.

Отже, безсумнівно, можна стверджувати, що держава активно бореться із домашнім насильством в сім'ї, але зазначена діяльність неможлива без дослідження і подальшого удосконалення процесу розслідування та протидії домашнього насильства. Тим паче, враховуючи ту обставину, що розслідування домашнього насилля загалом і, зокрема, кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насиллям є відносно новим видом злочинної діяльності, відповідно малодослідженим і потребує детального та ґрунтового дослідження [6, с. 8].

Однак переважна більшість комплексних робіт спрямована на вирішення проблем більш вузького порядку: досліджується поверхнево, у зв'язку із цим, поза межами наукового пошуку залишаються особливості проведення досудового розслідування домашнього насильства за участю осіб похилого віку. Тому, здійснений аналіз дає змогу дійти висновку, що проблема розслідування домашнього насильства, вчиненого щодо осіб похилого віку є актуальною, носить комплексний характер та потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Малиновська Т.М. Домашнє насильство: щодо змістовного наповнення терміна. *Наше право*. 2020. № 3. С. 85.

2. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

3. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами : Закон України від 06.12.2016 р. № 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19>.

4. Іщенко Т.В. Розслідування домашнього насильства: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Національна академія внутрішніх справ Київ, 2021. 324 с. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/20120>.

5. Гонтаренко В. П. Стан наукового дослідження проблем розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. *Право і безпека*. 2022. № 1 (84). С. 241–250.

6. Комаринська Ю.Б. Потреба створення криміналістичної класифікації кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством, *Забезпечення запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознаками статі й торгівлі людьми національна практика та зарубіжний досвід*: матеріали наук.-теорет. конф. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. С. 8.

Підвисоцька Мирослава Сергіївна,
курсант навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
професор кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук
Антонюк П. Є.

РОЛЬ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗНАТЬ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СЛІДЧОГО

Глобальні зміни, що відбуваються у багатьох сферах життя суспільства будь-якої держави, у тому числі й України, торкнулися і області різних галузей права, науки взагалі та юридичної науки, зокрема. Ці зміни вимагають також і від вчених-криміналістів більш чіткого та цілеспрямованого визначення напрямів наукових досліджень, результати яких вирішували б найбільш значущі та актуальні для сьогодення завдання, що стоять перед криміналістикою.

Так, вчені зазначають, що першочерговим, зокрема, є завдання не лише оновлення та вдосконалення криміналістичного арсеналу технічних засобів, тактико-методичних прийомів, інформаційно-технологічних засобів ведення розслідування та іншої криміналістичної діяльності (зокрема і експертної), а й демонстрації можливостей їх